

**UNIVERSAL CAPITAL BANK AD,
PODGORICA**

**IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA
31. DECEMBAR 2017. GODINE**

SADRŽAJ

	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	3-4
Pojedinačni bilans uspjeha	5
Pojedinačni bilans stanja	6
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	7
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	8
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	9 – 57

Društvo za reviziju CH BDM d.o.o. Podgorica

Žiro račun: 520-34559-91; Reg. broj: 5-0803037/1 PIB: 03152324; PDV: 30/31-17725-0
Vučedolska 7, 81 000 Podgorica

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Universal Capital Bank a.d. Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Universal Capital Bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2017. godine, bilansa uspjeha, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usljed prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjanjima u finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u finansijskim iskazima, nastalih usljed prevare ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući da obezbijede osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi pružaju istinit i fer prikaz finansijskog stanja Banke na dan 31. decembra 2017. godine, poslovnog rezultata i tokova gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Zakonom o računovodstvu važećim u Crnoj Gori i drugim propisima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka u Crnoj Gori.

Ostalo

Finansijski iskazi Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2016. godine bili su predmet revizije drugog revizora koji je, u svom izvještaju od 31. maja 2017. godine, izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze.

(nastavlja se)

Društvo za reviziju CH BDM d.o.o. Podgorica

Žiro račun: 520-34559-91; Reg. broj: 5-0803037/1 PIB: 03152324; PDV: 30/31-17725-0
Vučedolska 7, 81 000 Podgorica

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Akcionarima Universal Capital Bank a.d. Podgorica (nastavak)

Izveštaj o drugim pravnim i zakonskim zahtjevima

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremanje i objavljivanje godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa važećim propisima u Crnoj Gori.

Naše mišljenje na finansijske iskaze ne obuhvata godišnji izvještaj menadžmenta.

U vezi sa revizijom finansijskih iskaza, naša odgovornost je da pročitamo godišnji izvještaj menadžmenta i tako razmotrimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta u materijalno značajnim aspektima konzistentan sa informacijama u finansijskim iskazima, sa našim znanjem stečenim tokom revizije, ili se pak čini da je, u materijalno značajnom pogledu, pogrešno prikazan. U skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, takođe smo u obavezi da damo mišljenje da li je godišnji izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i konzistentan sa informacijama sadržanim u finansijskim iskazima.

Na osnovu procedura sprovedenih tokom revizije, po našem mišljenju, godišnji izvještaj menadžmeta je:

- sastavljen u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, i
- konzistentan sa informacijama sadržanim u revidiranim finansijskim iskazima.

Dodatno, na osnovu znanja o poslovanju Banke i njenom poslovnom okruženju, stečenom tokom obavljanja revizije, nismo uočili materijalno značajne pogrešne prikaze u godišnjem izvještaju menadžmenta.

CH BDM d.o.o. Podgorica

31. oktobar 2018. godine

Đorđe Dimić, Ovlašćeni revizor

(Licenca broj 072 izdata 9. marta 2017. godine)

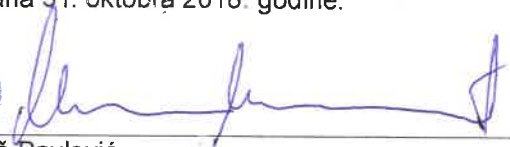
POJEDINAČNI BILANS USPJEHA
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
(Iznosi u hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 5a	3.412	2.779
Rashodi kamata i slični rashodi	3.1, 5b	(923)	(913)
NETO PRIHODI OD KAMATA		2.489	1.866
Troškovi obezvređenja	3.7, 6a	(395)	(280)
Troškovi rezervisanja	6b	(3)	2
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 7a	1.703	877
Rashodi naknada i provizija	3.1, 7b	(1.359)	(761)
NETO PRIHODI OD NAKNADA		344	116
Neto gubici od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu	8	(27)	(789)
Neto dobiti od investicionih hartija od vrijednosti		412	479
Neto dobiti od kursnih razlika	3.2	222	1.072
Troškovi zaposlenih	3.15, 9	(1.286)	(1.164)
Opšti i administrativni troškovi	10	(1.143)	(711)
Troškovi amortizacije	3.11, 10a	(292)	(248)
Ostali rashodi		(67)	(25)
Ostali prihodi	11	176	57
OPERATIVNI PROFIT		430	375
Porez na dobit	3.4, 12	(66)	(51)
NETO PROFIT		364	324

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Potpisano u ime Universal Capital banke AD, Podgorica, dana 31. oktobra 2018. godine:

 Đorđe Đurđić
 Glavni izvršni direktor

 Miloš Pavlović
 Izvršni direktor

 Lana Kalezić
 Ruководilac Službe finansija i računovodstva

POJEDINAČNI BILANS STANJA
Na dan 31. decembra 2017. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>31. decembra 2017.</u>	<u>31. decembra 2016.</u>
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka		108.046	14.309
Kredit i potraživanja od banaka	3.5, 13	26.070	17.875
Kredit i potraživanja od klijenata	3.6, 14	61.898	62.335
Investicione hartije od vrijednosti	3.6, 15		
- raspoložive za prodaju	3.8, 16	13.305	10.132
- koje se drže do dospjeća	3.8, 16	8.795	1.750
Investicije u zavisna preduzeća	3.9, 17	580	730
	3.11, 3.12,		
Nekretnine, postrojenja i oprema	18	3.464	3.359
	3.11, 3.12,		
Nematerijalna sredstva	19	591	374
Ostala finansijska potraživanja	20	1.564	751
Ostala poslovna potraživanja	3.14, 21	4.347	4.556
		<u>228.660</u>	<u>116.171</u>
UKUPNA SREDSTVA			
		228.660	116.171
OBAVEZE			
Depoziti banaka		206	-
Depoziti klijenata	22	207.235	98.172
Pozajmljena sredstva od banaka		9	8
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	23	7.780	6.890
Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	24	84	757
Rezerve		13	11
Tekuće poreske obaveze		37	45
Odložene poreske obaveze		65	24
Ostale obaveze	25	727	238
Subordinisani dug	26	2.997	1.002
		<u>219.153</u>	<u>107.147</u>
UKUPNE OBAVEZE			
		219.153	107.147
KAPITAL			
Akcijski kapital	27	8.098	16.002
Akumulirani gubitak		-	(7.904)
Dobit tekuće godine		364	324
Ostale rezerve		1.045	602
		<u>9.507</u>	<u>9.024</u>
UKUPAN KAPITAL			
		9.507	9.024
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE			
		228.660	116.171
VANBILANSNA EVIDENCIJA			
	29	129.239	98.058

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine
 (U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Akumulirani gubitak	Dobit tekuće godine	Ostale rezerve	Ukupno
Stanje, 01. januara 2016. godine	16.002	(7.904)	294	275	8.667
Raspodjela rezultata prethodne godine	-	-	(294)	294	-
Rezultat perioda	-	-	324	-	324
Efekti svođenja na fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	33	33
Stanje, 31. decembar 2016. godine	16.002	(7.904)	324	602	9.023
Raspodjela rezultata prethodne godine	-	-	(324)	324	-
Rezultat perioda	-	-	364	-	364
Pokriće gubitaka prethodnih godina	(7.904)	7.904	-	-	-
Efekti svođenja na fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	-	119	119
Stanje, 31. decembar 2017. godine	8.098	-	364	1.045	9.507

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2017. godine

(U hiljadama EUR)

	<u>2017.</u>	<u>2016.</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	3.207	2.611
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(1.013)	(887)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	1.683	896
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(1.359)	(761)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(2.313)	(2.127)
Odlivi po osnovu kredita i ostale aktive	(541)	(38.089)
Prilivi po osnovu depozita	108.468	27.059
Ostali prilivi	-	328
Neto priliv/(odliv) gotovine iz poslovnih aktivnosti	<u>108.132</u>	<u>(10.970)</u>
GOTOVINSKI TOKOVI IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Kupovina nekretnina, postrojenja i opreme	(275)	(132)
Kupovina nematerijalnih sredstava	(338)	(161)
Državni zapisi i obveznice	(9.391)	(250)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	(7)	27
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja	<u>(10.011)</u>	<u>(516)</u>
TOKOVI GOTOVINE IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI		
Povećanje pozajmljenih sredstava	960	1.757
Neto priliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	<u>960</u>	<u>1.757</u>
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	194	284
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata	<u>99.275</u>	<u>(9.445)</u>
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda	<u>32.196</u>	<u>41.641</u>
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda (napomena 13b)	<u>131.471</u>	<u>32.196</u>

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Universal Capital Bank AD, Podgorica je nastala pod nazivom First Financial Bank AD, Podgorica (u daljem tekstu: Banka) koja je osnovana 18. oktobra 2007. godine. Naziv iz First Financial Bank AD, Podgorica u Universal Capital Bank AD, Podgorica, Banka je promijenila 4. juna 2014. godine. Odluka o promjeni naziva Banke donešena je na sjednici Skupštine akcionara održanoj 30. maja 2014. godine. Sjedište Banke je u Podgorici, Ulica Stanka Dragojevića bb.

Banka je od Centralne banke Crne Gore dobila odobrenje za rad (Rješenje broj 0101-2933/3-2 od 12. jula 2007. godine). Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 472 (Rješenje broj 02/3-33/2-07 od 31. oktobra 2007. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja bankarske poslove, odnosno poslove primanja novčanih depozita i odobravanja kredita za sopstveni račun.

Pored navedenih poslova, Banka može obavljati i sljedeće poslove:

1. Izdavanje garancije i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
2. Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.);
3. Izdavanje, obrada i evidentiranje platnih instrumenata;
4. Platni promet u zemlji i sa inostranstvom, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
5. Finansijski lizing;
6. Poslove sa hartijama od vrijednosti, u skladu zakonom kojim se uređuju hartije od vrijednosti;
7. Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta: stranim sredstvima plaćanja uključujući mjenjačke poslove finansijskim derivativima;
8. Depo poslove;
9. Izrada analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
10. Iznajmljivanje sefova;
11. Poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove Banke, poslove neposredno povezane sa poslovima Banke u skladu sa Statutom.

Banka može uz prethodno odobrenje Centralne banke, obavljati i druge poslove, u skladu sa zakonom.

Na dan 31. decembra 2017. godine Banku čine centrala u Podgorici, filijala u Miločeru, u hotelu Maestral, i u Podgorici, u ul. Svetog Petra Cetinjskog br.129 i Predstavništvo u Dubaiu. Banka ima 55 zaposlenih radnika (31. decembra 2016. godine: 51 zaposlena).

Banka ima zavisno društvo Universal Capital Development d.o.o. sa 100% vlasničkog kapitala. Osnovna djelatnost društva je kupovina i prodaja vlastitih nepokretnosti.

Članovi Odbora direktora Banke na dan 31. decembra 2017. godine su:

<u>Ime prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Velibor Milošević	Predsjednik Odbora direktora
Georgios Lychnos	Član Odbora direktora
Đorđe Đurđić	Član Odbora direktora
Jurij Daneu	Član Odbora direktora
Božo Milatović	Član Odbora direktora

Izvršni direktori banke na dan 31. decembra 2017. godine su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Đorđe Đurđić	Glavni izvršni direktor
Miloš Pavlović	Izvršni direktor

Članovi odbora za reviziju na dan 31. decembra 2017. godine su:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Goran Bencun	Predsjednik
Sonja Burzan	Zamjenik predsjednika
Lazar Mišurović	Član

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)

Članovi komiteta za upravljanje aktivom i pasivom na dan 31. decembra 2017. godine su:

Ime i prezime	Funkcija
Đorđe Đurđić	Glavni izvršni direktor
Miloš Pavlović	Izvršni direktor
Mirza Redžepagić	Rukovodilac službe upravljanja sredstvima
Vesna Durković	Rukovodilac službe za nadzor, upravljanje i izvještavanje o rizicima
Vanja Bojanović	Rukovodilac službe prodaje-corporate

Na dan 31. decembra 2017. godine Interni revizor Banke je Edin Šehović.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Banka sastavlja pojedinačne finansijske iskaze (u daljem tekstu: finansijski iskazi) u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. list CG", br. 052/16), Zakonom o bankama ("Sl. list CG", br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) i ostalim podzakonskim aktima koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka („Sl. list CG“, br. 15/12, 18/13 i 24/18).

Priloženi finansijski iskazi su pojedinačni u smislu da uključuju nekonsolidovane pozicije potraživanja, obaveza, rezultate poslovanja, promjene na kapitalu i tokove gotovine Banke bez uključivanja zavisnog pravnog lica – Universal Capital Development d.o.o., koje je 100% u vlasništvu Banke. Banka je u skladu sa odredbama člana 134. Zakona o bankama ("Sl. list CG", br. 078/08, 044/10, 040/11 i 073/17) izuzeta od sastavljanja konsolidovanih finansijskih iskaza u kome je definisano da su podređeni članovi bankarske grupe čiji je bilans stanja manji od 1% bilansa stanja nadređenog člana grupe izuzet iz konsolidacije. Banka primjenjuje metod nabavne vrijednosti, tj. troška, prilikom vrednovanja ovog učešća. Ukupna aktiva zavisnog društva čini 0,29% ukupne aktive Banke na dan 31. decembra 2017. godine (31. decembar 2016: 0,61%).

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centrane banke Crne Gore, ali koji se u dijelu evidentiranja potraživanja za koje su se stekli uslovi za isključivanje iz bilansa Banke i formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2017. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i koji moraju biti usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (IFAC) dobio pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12, i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni 3. Usvojene računovodstvene politike korišćene za pripremu finansijskih iskaza za 31. decembar 2017. godine konzistentne su sa računovodstvenim politikama primijenjenim u prethodnoj finansijskoj godini.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza (nastavak)

Finansijski iskazi Banke su iskazani u eurima (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena. Najznačajnije procjene i pretpostavke, detaljnije objašnjene u okviru Napomene 3, su izvršene na sljedećim bilansnim pozicijama:

- Rezervisanja po kreditima i potraživanjima od klijenata
- Rezervisanja po kreditima i potraživanjima od banaka
- Rezervisanja za investicije u zavisna društva
- Rezervisanja za vanbilansnu evidenciju
- Rezervisanja za otpremnine
- Rezervisanja za sudske sporove
- Korisni vijek trajanja nematerijalnih sredstava, nekretnina, postrojenja i opreme.

2.3. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, koji pretpostavlja da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

2.4. Uporedni podaci

Uporedni podaci u ovim finansijskim iskazima predstavljaju podatke iz finansijskih iskaza Banke za 2016. godinu.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope.

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja cijene amortizacije finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, Banka procjenjuje gotovinske tokove razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata, ali ne razmatra buduće gubitke po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta.

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, uključujući zateznu kamatu i ostale prihode i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda.

Prihodi po osnovu naknada za bankarske usluge i rashodi po osnovu naknada i provizija se utvrđuju u trenutku dospijeca za naplatu, odnosno kada su ostvareni.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza, koji je važio na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja, preračunati su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija bilansa stanja iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret bilansa uspjeha, kao dobici ili gubici od kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu utvrđenom na međubankarskom tržištu deviza koji je važio na taj dan.

3.3. Lizing

Lizing Banke je klasifikovan kao operativni lizing. Plaćanja po osnovu ugovora o operativnom lizingu priznaju se ravnomjerno kao trošak tokom perioda trajanja lizinga.

3.4. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG”, br. 80/04, 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 055/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobicima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobicima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na dan bilansa stanja ili poreske stope koje su nakon tog dana stupile na snagu, koriste se za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.5. Gotovina i gotovinski ekvivalenti**

Pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju novčana sredstva u blagajni (EUR i devizna), novčana sredstva u trezoru (EUR i devizna), sredstva kod Centralne banke Crne Gore, uključujući i obaveznu rezervu i sredstva na računima kod drugih banaka u zemlji i inostranstvu, kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijećem do tri mjeseca.

3.6. Krediti

Kreditni odobreni od strane Banke evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Kreditni su iskazani u bilansu stanja u visini odobrenog plasmana uvećanog za iznose dospjelih kamata, umanjenog za otplaćenu glavnici i plaćene kamate i obezvređenje vrijednosti koje je zasnovano na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju.

3.7. Rezervisanja i obezvređenje vrijednosti kredita i potraživanja

U skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i br. 82/17) utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je Banka izložena kreditnom riziku i način utvrđivanja rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti Banke kreditnom riziku. Aktivu Banke izloženu riziku, u smislu ove Odluke čine: krediti, pozajmice, kamate, naknade, potraživanja po osnovu lizinga, depoziti kod banaka i avansi i sve druge stavke bilansne aktive kod kojih je Banka izložena riziku neispunjenja obaveze dužnika, kao i izdate garancije, ostala jemstva, otvoreni akreditivi i odobreni, a još neiskorišćeni krediti, kao i druga vanbilansna evidencija koja predstavlja potencijalne obaveze Banke.

U skladu sa važećom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br.22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), Banka je dužna da za bilansne i vanbilansne stavke po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku, najmanje jednom kvartalno, vrši procjenu obezvređenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke), kao i da te stavke klasifikuje u odgovarajuću klasifikacionu grupu, u skladu sa pomenutom Odlukom. Takođe, Banka je dužna da utvrdi metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama u skladu sa računovodstvenim propisima primjenjivim u Crnoj Gori.

Za svrhe obračuna ispravke vrijednosti kreditnih potraživanja i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama, Banka primjenjuje Metodologiju za procjenu obezvređenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama.

Prilikom procjene vrijednosti obezvređenja finansijskih sredstava, Banka polazi od računovodstvenih propisa koji se primjenjuju u Crnoj Gori, i to:

- Procjena obezvređenja se bazira na nastalim gubicima, umjesto na očekivanim ili budućim gubicima. Obezvređenje se priznaje isključivo u trenutku nastajanja;
- Mora da postoji objektivni dokaz obezvređenja, koji proističe iz jednog ili više događaja nastalih nakon inicijalnog priznavanja sredstava (događaj gubitka);
- Neophodno je obezbjediti, da obezvređenje nije priznato prilikom inicijalnog priznavanja sredstava;
- Obezvređenje se priznaje kako na pojedinačnoj tako i na grupnoj (portfolio) osnovi;
- Obračun obezvređenja se bazira na procjeni očekivanih budućih novčanih tokova finansijskog sredstva;
- Novčani tokovi finansijskog sredstva koje se vrednuje po amortizovanoj vrijednosti se diskontuju korišćenjem ugovorene efektivne kamatne stope.

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori zahtijevaju pojedinačnu procjenu pojedinačno značajnih potraživanja i grupnu procjenu potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Rezervisanja i obezvređenje vrijednosti kredita i potraživanja (nastavak)

Shodno tome, Banka vrši identifikovanje stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatan iznos tog obezvređenja, odnosno vjerovatnog gubitka, na:

- Pojedinačnoj osnovi (pojedinačna procjena pojedinačno značajnih potraživanja);
- Grupnoj osnovi (grupna procjena za potraživanja koja nijesu pojedinačno značajna);
- Grupnoj osnovi (grupna procjena pojedinačno značajnih stavki za koje se procjena prvo izvršila na pojedinačnoj osnovi ali nijesu pojedinačno obezvređene).

Banka na kvartalnoj osnovi procjenjuje da li postoji objektivni razlog za obezvređivanje izloženosti ili grupe izloženosti. Ako Banka procijeni da se desio događaj koji negativno utiče na očekivane novčane tokove, izloženost se reklasifikuje iz zdravih u loše kredite/izloženosti.

Objektivnim dokazom o obezvređenju stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki, smatraju se podaci o jednom ili više nastalih događaja koji negativno utiču na sposobnost dužnika da uredno izvršava svoje obaveze prema Banci.

Procjenu obezvređenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki za pojedinačno značajna potraživanja, Banka je dužna da vrši na pojedinačnoj osnovi.

Pojedinačno značajnim smatra se izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica iznad EUR 20 hiljada (za pravna i fizička lica). Pojedinačno značajnim smatra se i postojanje docnje po materijalno značajnim iznosima (kašnjenje u izmirivanju obaveza po kreditima duže od 30 dana za pravna, odnosno 90 za fizička lica, iznad utvrđenog praga materijalnosti od EUR 200 za pravna lica, odnosno EUR 20 za fizička lica).

Objektivni dokazi obezvređenja posebno su definisani za pravna i fizička lica. Na portfolio preduzetnika Banka primjenjuje iste kriterijume kao za pravna lica.

Ukoliko postoje objektivni dokazi za umanjenje vrijednosti izloženosti vrši se testiranje, i u slučaju potrebe, računovodstveno priznavanje ispravke vrijednosti bilansne aktive odnosno vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Obezvređenje ili gubitak po izloženosti postoji odmah kada se ustanovi da nije moguće naplatiti cjelokupno potraživanje.

Procjena budućih novčanih tokova se vrši na bazi dana kašnjenja, finansijske situacije klijenta, kolaterala i troškova njihove realizacije.

Kreditni za pravna lica (uključujući mala i srednja preduzeća)

Svi plasmani preko EUR 20 hiljada pojedinačno se procjenjuju. Dodatno, svi plasmani dati pravnim licima smatraju se pojedinačno značajnim, ukoliko postoji docnja po materijalno značajnim iznosima (kašnjenje u izmirivanju obaveza po bilo kom kreditu klijenta duže od 30 dana, za sve izloženosti iznad EUR 200).

Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvređenja kredita pravnim licima jesu:

- Značajne finansijske teškoće izdavaoca ili dužnika;
- Kršenje ugovora/odnosno kašnjenje ili neizmirivanje kamate ili glavnice;
- Banka odobrava dužniku, zbog ekonomskih ili pravnih razloga koje se odnose na finansijske teškoće dužnika, koncesiju koju zajmodavac u suprotnom ne bi razmatrao;
- Postaje vjerovatno da će dužnik ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju;
- Vidljivi podaci koji ukazuju da postoji mjerljivo smanjenje budućih novčanih tokova grupe ili finansijskih sredstava od inicijalnog priznavanja tih sredstava, iako se još uvijek smanjenje ne može identifikovati sa pojedinačnim finansijskim sredstvom u grupi, uključujući: a) nepovoljne promjene u statusu plaćanja dužnika ili dužnika u grupi (odnosno povećanja broja zaostalih plaćanja zbog problema u sektoru) i b) negativne tržišne uslove gdje klijent posluje;

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Rezervisanja i obezvređenje vrijednosti kredita i potraživanja (nastavak)

- Restrukturiranje kredita – ukoliko su uslovi ugovora modifikovani u korist dužnika, bez opravdanosti kroz poboljšanje kreditne sposobnosti ili promjene u tržišnim cijenama (odnosno kamatnim stopama). Ovi restrukturirani krediti takođe uključuju kredite koji nijesu u skladu sa opštom Kreditnom politikom Banke, po kojoj se odobravaju novi plasmani;
- Pogoršanje likvidnosti klijenta/smanjenje obrtnog kapitala;
- Značajno smanjenje osnovnih sredstava;
- Gubitak iznad visine kapitala;
- Značajno smanjenje kapitala;
- Ostale relevantne informacije.

Za sve plasmane date pravnim licima, ukoliko se utvrdi postojanje jednog ili više objektivnih dokaza obezvređenja, vrši se procjena obezvređenja na pojedinačnoj osnovi.

Plasmani kod kojih se pojedinačnom procjenom ne utvrdi obezvređenje, procjenjuju se na grupnoj osnovi, zajedno sa portfeljom malih kredita.

Nakon što se izvrši selekcija pojedinačno značajnih kredita i utvrdi postojanje jednog ili više objektivnih dokaza obezvređenja potraživanja, obezvređenje se procjenjuje na pojedinačnoj osnovi. Iznos obezvređenja u skladu sa MSFI se računa kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstava i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih ugovorenom efektivnom kamatnom stopom.

Procjena klijenta sastoji se od procjene budućih novčanih tokova. Očekivane buduće novčane tokove čine:

- Budući novčani tokovi iz naplate kredita iz redovnih aktivnosti;
- Budući novčani tokovi iz naplate kolaterala.

Procjena otplate kredita može se izvesti iz plana otplate kredita, korigovanjem originalnog plana otplate, na način koji je dogovoren sa klijentom ili vjerovatan ili bi neke promjene bolje prikazale trenutnu klijentovu situaciju.

Prilikom procjenjivanja novčanih tokova iz kolaterala, Banka polazi od liste prihvatljivih kolaterala. Ostale kolaterale Banka tretira kao neprihvatljive i nenaplative. Banka će procjenu otplate iz čvrstih kolaterala vršiti uz odgovarajući haircut i u okviru definisanog plana otplate. Procjena naplativog iznosa iz kolaterala nastaje kao rezultat kombinacije iskustva Banke, direktnih troškova prinudne naplate i vrijednosti kolaterala u trenutku prodaje. U zavisnosti od frekventnosti ažuriranja procjene kolaterala, prilikom pojedinačne procjene, Banka će razmotriti potencijalne troškove prinudne naplate iz kolaterala i potencijalne promjene u vrijednosti kolaterala.

Kreditni stanovništvu

Svi plasmani klijenta ili lica povezanog sa njim koji su pojedinačno značajni (ukupna izloženost veća EUR 20 hiljada) pojedinačno se procjenjuju. Dodatno, svi plasmani klijenta bez obzira da li su pojedinačno značajni ali kod kojih postoji kašnjenje u izmirivanju obaveza više od 90 dana, iznad utvrđenog praga materijalnosti (EUR 20) pojedinačno se procjenjuju, kako bi se utvrdilo postojanje objektivnih dokaza obezvređenja.

Objektivnim dokazima obezvređenja smatraju se:

- Značajne finansijske teškoće dužnika (npr. ukupne mjesečne obaveze dužnika dostižu ili prelaze iznos mjesečnih primanja dužnika);
- Kršenje ugovora/odnosno kašnjenje ili neizmirivanje kamate ili glavnice;
- Pokretanje sudskih sporova protiv dužnika;

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Rezervisanja i obezvređenje vrijednosti kredita i potraživanja (nastavak)

- Restrukturiranje kredita – ukoliko su uslovi ugovora modifikovani u korist dužnika, bez opravdanosti kroz poboljšanje kreditne sposobnosti ili promjene u tržišnim cijenama (odnosno kamatnim stopama). Ovi restrukturirani krediti takođe uključuju kredite koji nijesu u skladu sa opštom Kreditnom politikom Banke, po kojoj se odobravaju novi plasmani;
- Blokada računa fizičkog lica;
- Ostale relevantne informacije.

Za sve plasmane date stanovništvu, kod kojih se pojedinačno ne utvrdi postojanje objektivnih dokaza obezvređenja, obračun obezvređenja se vrši na grupnoj osnovi, zajedno za portfeljom malih kredita.

U skladu sa važećom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br.22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), Banka je dužna da, zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavku aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

- Klasifikaciona grupa A (Dobra aktiva) - klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu;

- Klasifikaciona grupa B (Aktiva sa posebnom napomenom), sa podgrupama B1 i B2 - klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate.

- Klasifikaciona grupa C (Substandardna aktiva), sa podgrupama C1 i C2 - klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

- Klasifikaciona grupa D (Sumnjiva aktiva) klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.

- Klasifikaciona grupa E (Gubitak) klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Obračun rezervacija vrši se na mjesečnoj osnovi.

Na osnovu urađene klasifikacije za stavke bilansne aktive i vanbilansne stavke, na mjesečnom nivou, Banka obračunava rezervacije za potencijalne gubitke, primjenom procenata iz sljedeće tabele:

Kategorija rizika	% rezervisanja	Dani kašnjenja
A	-	<30
B1	2	31-60
B2	7	61-90
C1	20	91-150
C2	40	151-270
D	70	271-365
E	100	>365

Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa gore navedenom tabelom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom računovodstvenih propisa važećih u Crnoj Gori.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Rezervisanja i obezvređenje vrijednosti kredita i potraživanja (nastavak)

Pozitivna razlika između obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, predstavlja potrebne rezerve za procijenjene gubitke. Banka je dužna da pri usvajanju godišnjeg računa, iz ostvarene dobiti u tekućoj godini ili neraspoređene dobiti iz prethodnih godina, prenese na račun rezervi za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu iznos koji odgovara potrebnoj rezervi za procijenjene gubitke.

Banka je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrdila godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi). „Nekvalitetnim kreditima“ smatraju se krediti koje je Banka primjenom propisanih kriterijuma iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom klasifikovala u klasifikacionu grupu „C“, „D“ ili „E“. Ova Strategija ima za cilj da kroz adekvatno praćenje strukture i kvaliteta kreditnog portfolija i kreditnog rizika koji proizilazi iz kreditnog portfolija, obezbijedi adekvatno upravljanje nekvalitetnim kreditima. Pozitivni efekti koje Banka ostvaruje odnose se na a) povećanje stabilnosti putem smanjenja nivoa rezervacija, povećanja razumne vjerovatnoće otplate kredita, a u krajnjem uspostavljanje djelotvornijeg sistema upravljanja rizicima što doprinosi očuvanju kapitala i b) ublažavanje gubitaka - posredstvom djelotvornog restrukturiranja (održivi zajmoprimci) i brzine oporavka.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke vrši se u slučajevima: ako Banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- 1) za neobezbijeđeno potraživanje: - kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili - ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- 2) za obezbeđeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

3.8. Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea i hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Ulaganja koja se drže do dospijea predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplatama i fiksnim dospijecom, i za koja rukovodstvo Banke ima pozitivnu namjeru i sposobnosti da ih drži do roka dospijea. Kupovina i prodaja finansijskih sredstava koja se drže do dospijea, priznaju se na dan transakcije – a to je dan kada se Banka obavezala da će kupiti ili prodati sredstvo. Ulaganja koja se drže do dospijea, evidentiraju se po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Na mjesečnom nivou se priznaju prihodi od odobrenog (ugovorenog) diskonta.

Ulaganje u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju, takođe, predstavljaju način angažovanja slobodnih novčanih sredstava, s jedne strane, i povećanja prihodonosne supstance Banke, s druge strane.

Navedeni plasmani raspoloživi za prodaju, prilikom početnog priznavanja, iskazuju su po nabavnoj vrijednosti ulaganja, koja predstavlja visinu izdatka uvećanu za troškove sticanja investicije, a nakon početnog priznavanja vrednuju se po njihovoj fer vrijednosti, bez odbitka za troškove transakcija koji mogu nastati prilikom prodaje ili drugog otuđenja. Dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti plasmata u finansijska sredstva raspoloživa za prodaju priznaju se direktno u kapitalu kroz iskaz o promjenama na kapitalu, osim za troškove od umanjenja vrijednosti i devizne gubitke i dobitke.

Prilikom prodaje finansijskog sredstva akumulirani dobitak ili gubitak prethodno priznat u kapitalu biće priznat kao dobit ili gubitak preko bilansa uspjeha.

Takođe, ova ulaganja ne zahtijevaju izdvajanje potrebnog kapitala za kreditni rizik (u skladu sa članom 20. stav 5. odluke o adekvatnosti kapitala „Sl. list CG“ 038/11, 055/12 i 082/17).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Investicije u zavisna preduzeća

Investicije u zavisna preduzeća, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se po trošku ulaganja, umanjenom za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti uslijed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

3.10. Prestanak priznavanja finansijskog sredstva

Priznavanje finansijskog sredstva prestaje kada Banka nema više prava na novčani priliv od finansijskog sredstva, odnosno kada Banka prenese sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Priznavanje finansijske obaveze prestaje kada je obaveza ispunjena to jest kada je dug isplaćen, storniran ili istekao.

Ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga u visini otpisanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate.

3.11. Nekretnine, postrojenja, oprema i nematerijalna sredstva

Nekretnine, postrojenja, oprema i nematerijalna sredstva iskazani su na dan 31. decembra 2017. godine po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom sljedećih godišnjih stopa, s ciljem da se u potpunosti otpiše u toku njihovog korisnog vijeka trajanja. Obračun amortizacije počinje kada se sredstva stave u upotrebu.

	2017	Stopa u % 2016
Nekretnine	1	1
Nematerijalna ulaganja, kompjuterska oprema, bankomati	20	20
Namještaj i druga oprema	11	11
Klimatizacioni sistem, vozila	15	15

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 80/04, 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 055/16) vrijednost građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom regresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije. Građevinski objekti pripadaju grupi I na koju se primjenjuje stopa od 5%, dok su ostala sredstva, oprema i aplikativni softveri, raspoređeni u grupe od II do V, na koje se primjenjuju stope od 15% do 30%.

3.12. Ispravka vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine

Na dan bilansa stanja, rukovodstvo Banke analizira vrijednosti po kojima je prikazana nematerijalna i materijalna imovina Banke. Ukoliko postoji indikacija da je neko sredstvo obezvrijeđeno, nadoknativ iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvrijeđenja. Ukoliko je nadoknativ iznos nekog sredstva procijenjen kao niži od vrijednosti po kojoj je to sredstvo prikazano, postojeća vrijednost tog sredstva se umanjuje do visine nadoknativne vrijednosti.

Gubitak po osnovu obezvrijeđenja vrijednosti imovine priznaje se kao rashod tekućeg perioda i iskazuje se u okviru ostalih rashoda. Ako naknadno dođe do situacije da gubitak zbog obezvrijeđenja priznat u ranijim godinama ne postoji ili se smanjio, vrijednost sredstva se povećava do revidirane procjene o njegovoj naknativnoj vrijednosti, ali tako da povećana vrijednost po kojoj se sredstvo vodi ne bude veća od vrijednosti po kojoj bi se sredstvo vodilo da nije bio u prethodnim godinama priznat utvrđeni gubitak zbog obezvrijeđivanja sredstava.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.12. Ispravka vrijednosti materijalne i nematerijalne imovine**

Rukovodstvo Banke smatra da ukupna vrijednost materijalne i nematerijalne imovine sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine nije precijenjena.

3.13. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada Banka ima važeću zakonsku ili izvedenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja, kada postoji velika vjerovatnoća da će za podmirenje obaveze biti potreban odliv sredstava i kada je iznos obaveza pouzdano procijenjen.

3.14. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmane koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od bruto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbijeđenja umanjenoj za troškove prodaje.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG“, br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17) ukupna ulaganja Banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od iznosa osnovnog kapitala Banke. Izuzetno, Banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa osnovnog kapitala, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos osnovnog kapitala banke izračunat u skladu sa stavom 1 ovog člana, banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava Banke;
- 2) nakon umanjenja osnovnog kapitala banke izvršenog u skladu sa tačkom 1) ovog stava, nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventnosti Banke prelaze zakonom propisani minimum.

Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom Banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, Banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 1) 0% ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 2) 30% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 3) 50% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 4) 75% ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

3.15. Beneficije za zaposlene***/a/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih***

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Banka je, takođe, obavezna da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se evidentiraju na teret rashoda perioda na koji se odnose.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.15. Beneficije za zaposlene

/b/ Obaveze po osnovu otpremnina

Sadašnja vrijednost budućih obaveza u skladu sa Opštim kolektivnim ugovorom Crne Gore, kao što su otpremnine za odlazak u penziju nakon ispunjavanja uslova, po procjeni rukovodstva Banke, nemaju materijalno značajnijeg efekta na finansijske iskaze posmatrane u cjelini, ali, ipak, u skladu sa računovodstvenim propisima primenljivim u Crnoj Gori, su izvršena rezervisanja po osnovu navedenih beneficija zaposlenih.

3.16. Finansijske obaveze - Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti umanjenoj za nastale troškove transakcije. Obaveze za kredite se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva (umanjenoj za troškove transakcije) i vrijednosti otplata, priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.17. Pravična (fer) vrijednost

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori predviđaju objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti, ili obaveza izmiriti, u transakciji između dobro obaviještenih i voljnih strana, međusobno suočenih. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa pravičnom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i pravične (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA

4.1. Uvod

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Akta strategije, politike, procedure i druga akta za upravljanje rizicima su dizajnirana da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Akta za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

Služba za nadzor, upravljanje i izvještavanje o rizicima odgovorna je za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima o čemu se mjesečno izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom i Odbor direktora.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik

Banka je izložena kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Kreditni rizik je identifikovan kao najznačajniji rizik u portfoliju Banke. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Značajne promjene u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine osnov kreditnog portfolija Banke, mogle bi dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. Stoga rukovodstvo Banke oprezno upravlja izloženošću kreditnom riziku.

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispunji sve ugovorene obaveze prema Banci. Strateško opredjeljenje Banke usmjereno je ka povećanju učešća plasmana manjih iznosa odobrenih malim i srednjim preduzećima i građanima; pružanju finansijske podrške zdravim projektima (klijentima i sektorima malih i srednjih preduzeća) i osiguranju optimalne diversifikacije rizika i izvora prihoda u pravcu povećanja rentabilnosti i segmentu pružanja postojećih proizvoda i usluga, kao i promovisanju i afirmaciji novih. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su stalne kontrole.

Upravljanje izloženošću kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze po osnovu kamate i glavnice.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenta je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispunji svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi – koji predstavljaju pisanu izjavu o obavezi Banke preuzetoj u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlaštenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima – su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa računovodstvenim propisima važećim u Crnoj Gori

Za stavke bilansne aktive i vanbilansa po osnovu kojih je izložena kreditnom riziku, Banka vrši procjenu obezvredjenja (za stavke bilansne aktive), odnosno procjenu vjerovatnog gubitka (za vanbilansne stavke). U skladu sa metodologijom, Banka je sva finansijska sredstva podijelila u grupe (portfolija) sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika, a imajući u vidu trenutnu veličinu i strukturu kreditnog portfolija Banke, segmentacija je izvršena na: plasmane pravnim licima i preduzećima i plasmane stanovništvu. Banka na dan izvještavanja, utvrđuje da li je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva. Objektivni dokazi koji ukazuju da je došlo do obezvredjenja plasmana su objašnjeni u napomeni 3.7.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnoj evidenciji

	(U hiljadama EUR)	
	2017.	2016.
Bilansne stavke		
Kreditni i potraživanja od banaka	26.070	17.875
Kreditni i potraživanja od klijenata	61.898	62.335
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	13.305	10.132
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelosti	8.795	1.750
Ostala finansijska potraživanja	1.564	751
	111.632	92.843
Vanbilansna evidencija		
Plativne garancije	1.284	2.216
Činidbene garancije	282	99
Carinske garancije	1.070	676
Tenderske garancije	8	6
Nepokriveni akreditivi	94	20
Nepovučene kreditne linije	14.534	1.114
	17.272	4.131
Ukupna izloženost kreditnom riziku	128.904	96.974

Katalogom prihvatljivih kolaterala definišu se tipovi kolaterala (instrumenti osiguranja naplate plasmana Banke) i utvrđuje koje stvari i prava imaju tretman kolaterala, odnosno koje stvari i prava i pod kojim uslovima Banka uzima u obzir prilikom analize i procjene kreditnog rizika dužnika. Upravljanje kreditnim rizikom na taj način se djelimično kontroliše.

Uzimajući u obzir rizik promjene vrijednosti kolaterala, prilikom procjenjivanja novčanih tokova iz kolaterala, Banka na sve nepokretnosti primjenjuje hair-cut od najmanje 30% (za nepokretnosti u Podgorici i Budvi), pa do 70% zavisno od tipa kolaterala i lokacije.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti i
- polise osiguranja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i potraživanja

31. decembar 2017. godine	Nedospjeli neobezvrjedeni	Dospjeli neobezvrjedeni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno, bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno, neto
Likvidnost (obrotna sredstva)	6.091	-	5.019	11.110	50	-	50	11.060
Nabavka osnovnih sredstava	15.464	-	1.984	17.448	252	-	252	17.196
Overdraft	15.000	-	2.426	17.426	28	-	28	17.398
Priprema turističke sezone	34	-	639	673	107	-	107	566
Stambeni krediti	65	1	768	834	56	-	56	778
Ostalo	5.141	1	3.041	8.183	99	-	99	8.084
Gotovinski (nenamjenski) Refinansiranje obaveza prema drugim bankama	236	9	2.529	2.774	238	24	262	2.512
Kamatna potraživanja i AVR	-	-	3.985	3.985	90	-	90	3.895
	147	7	394	548	139	-	139	409
	42.178	18	20.785	62.981	1.059	24	1.083	61.898

31. decembar 2016. godine

31. decembar 2016. godine	Nedospjeli neobezvrjedeni	Dospjeli neobezvrjedeni	Pojedinačno procijenjeni	Ukupno, bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno, neto
Likvidnost (obrotna sredstva)	23	-	12.261	12.284	58	-	58	12.226
Nabavka osnovnih sredstava	20	-	18.038	18.058	230	-	230	17.828
Overdraft	-	-	17.329	17.329	77	-	77	17.252
Priprema turističke sezone	64	-	734	798	65	-	65	733
Stambeni krediti	79	1	1.079	1.159	31	-	31	1.048
Ostalo	46	-	6.419	6.465	34	-	34	6.431
Gotovinski (nenamjenski) Refinansiranje obaveza prema drugim bankama	2.090	51	1.398	3.539	118	44	162	3.377
Kamatna potraživanja i AVR	-	-	3.228	3.228	69	-	69	3.159
	-	-	355	355	74	-	74	281
	2.322	52	60.761	63.135	756	44	800	62.335

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

a) Dospjeli neobezvrijeđeni krediti i potraživanja (nastavak)

(U hiljadama
EUR)

	<u>Do 30 dana kašnjenje</u>	<u>Od 31 do 90 dana kašnjenje</u>	<u>Od 91 do 270 dana kašnjenje</u>	<u>Od 271 do 365 dana kašnjenje</u>	<u>Preko 365 dana kašnjenje</u>	<u>Ukupno</u>
31. decembar 2017. godine						
Plasmani pravnim licima	4	-	-	-	-	4
Plasmani fizičkim licima-rezidenti	3	9	-	-	-	12
Plasmani fizičkim licima-nerezidenti	1	1	-	-	-	2
	8	10	-	-	-	18
31. decembar 2016. godine						
Plasmani fizičkim licima-rezidenti	27	25	-	-	-	52
Plasmani fizičkim licima-nerezidenti	-	-	-	-	-	-
	27	25	-	-	-	52

b) Restrukturirani krediti i potraživanja

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- produžila rok otplate za glavnice ili kamatu,
- smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit,
- preuzela potraživanje dužnika prema trećem licu, na ime potpune ili djelimične naplate kredita;
- smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- kapitalizovala kamatu po kreditu odobrenom dužniku;
- zamijenila postojeći ili postojeće kredite novim kreditom (obnavljanje kredita);
- napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita. Banka je restrukturirala u toku 2017. godine kredite u iznosu od EUR 8.751 hiljada, od čega se na pravna lica odnosi EUR 7.656 hiljada (2016: EUR 1.475 hiljada), na fizička lica 1.095 hiljada (2016: EUR 502 hiljade).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

c) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	(U hiljadama EUR)				
	Crna Gora	Evropska Unija	Ostale zemlje u Evropi	Ostalo	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	-	10.299	12.626	3.145	26.070
Kredit i potraživanja od klijenata	61.172	132	-	594	61.898
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	8.795	-	-	-	8.795
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	13.305	-	-	-	13.305
Ostala finansijska potraživanja	1.564	-	-	-	1.564
31. decembar 2017. godine	84.836	10.431	12.626	3.739	111.632
31. decembar 2016. godine	73.213	11.551	-	8.079	92.843

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.4. Krediti i potraživanja (nastavak)

d) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Transport,			Građevinarstvo		Proizvodnja		Fizička lica		Ukupno
	Banke i Ministarstvo Finansijska	saobraćaj i telekomunikacije	Usluge, turizam i ugostiteljs	Trgovina	ostalo	Rudarstvo	Administracija	Stručnjaci i tehnolozi	Pojapri -vreda, lov i ribolov	
Kredit i potraživanja od banaka	26.070	-	-	-	-	-	-	-	-	26.070
Kredit i potraživanja od Klijenata Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća Ostala finansijska potraživanja	5.000	1.304	20.925	5.159	16.427	851	1.066	5.489	99	61.898
	13.305	-	-	-	-	-	-	-	-	13.305
	8.795	-	-	-	-	-	-	-	-	8.795
	-	-	409	-	-	-	-	-	-	1.564
31. decembar 2017. godine	53.170	1.304	21.334	5.159	16.427	851	1.066	5.489	99	111.632
31. decembar 2016. godine	34.914	1.456	16.064	4.368	16.199	1.079	1.018	5.157	106	92.843

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.2. Kreditni rizik (nastavak)

4.2.5. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2017. godine	(U hiljadama EUR)			
	Nepovučene kreditne linije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	12.237	1.328	94	13.659
Od 1 do 5 godina	2.297	1.316	-	3.613
	14.534	2.644	94	17.272

31. decembar 2016. godine	(U hiljadama EUR)			
	Nepovučene kreditne linije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	1.042	1.424	20	2.486
Od 1 do 5 godina	72	1.573	-	1.645
	1.114	2.997	20	4.131

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore. Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

(U hiljadama EUR)	USD	GBP	CHF	Ostalo	Ukupno
Devizna sredstva	8.674	12.250	114	1.989	23.027
Obaveze u devizama	8.737	12.238	74	2.223	23.272
<i>Neto otvorena pozicija:</i>					
- 31. decembra 2017. godine	(63)	12	40	(234)	(245)
- 31. decembra 2016. godine	(31)	16	63	7	55
<i>% osnovnog kapitala:</i>					
- 31. decembra 2017. godine	(1,01%)	0,19%	0,64%	(3,77%)	
- 31. decembra 2016. godine	(0,59%)	0,30%	1,20%	0,13%	
<i>Agregatna otvorena pozicija:</i>					
- 31. decembra 2017. godine	(245)				
- 31. decembra 2016. godine	55				
<i>% osnovnog kapitala:</i>					
- 31. decembra 2017. godine	(3,95%)				
- 31. decembra 2016. godine	1,04%				

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.1. Devizni rizik (nastavak)

	GBP	Ostale valute	Ukupno strane valute	U hiljadama EUR	
				Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
FINANSIJSKA SREDSTVA					
Novčana sredstva i računi					
depozita kod centralnih banaka	26	261	287	107.759	108.046
Kreditni i potraživanja od banaka	4.187	10.764	14.951	11.119	26.070
Kreditni i potraživanja od klijenata	-	-	-	61.898	61.898
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	13.305	13.305
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	-	-	8.795	8.795
Ostala finansijska potraživanja	-	-	-	1.564	1.564
Ukupna finansijska sredstva	4.213	11.025	15.238	204.440	219.678
FINANSIJSKE OBAVEZE					
Depoziti banaka				206	206
Depoziti klijenata	11.675	11.037	22.712	184.522	207.235
Pozajmljena sredstva od banaka				9	9
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	564	-	564	7.216	7.780
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	-	-	84	84
Subordinisani dug	-	-	-	2.997	2.997
Ukupno finansijske obaveze	12.239	11.037	23.276	195.034	218.311
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2017. godine	(8.026)	(12)	(8.038)	9.406	1.367
- 31. decembar 2016. godine	(9.176)	77	(9.099)	10.179	1.080

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama uslijed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa(nastavak)

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembar 2017. godine:

	(U hiljadama EUR)		
	Kamatonosno	Nekamatonosno	Ukupno
FINANSIJSKA SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	7.081	100.965	108.046
Kredit i potraživanja od banaka	4.105	21.965	26.070
Kredit i potraživanja od klijenata	61.898	-	61.898
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	13.305	-	13.305
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	8.795	-	8.795
Ostala finansijska potraživanja	409	1.155	1.564
Ukupna finansijska sredstva	95.593	124.085	219.678
FINANSIJSKE OBAVEZE			
Depoziti banaka	-	206	206
Depoziti klijenata	28.284	178.951	207.235
Pozajmljena sredstva od banaka	9	-	9
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	7.780	-	7.780
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	84	84
Subordinisani dug	2.997	-	2.997
Ukupno finansijske obaveze	39.070	179.241	218.311
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine	56.523	(55.156)	1.367
- 31. decembar 2016. godine	26.700	(26.377)	323

Kredit pravim licima su odobravani po sljedećim kamatnim stopama:

- Kratkoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 3,50% - 12,00%
- Dugoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 4,50% - 12,00%
- Krediti pokriveni novčanim kolateralom sa fiksnom kamatnom stopom od 2,50%-7,50%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Gotovinski krediti	7,00% -11,00%
Studentski krediti	7,50%
Kredit za razvoj turizma	9,00%
Mikro krediti	13,00%
Krediti penzionerima	7,95% - 10,50%

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite pravnih lica toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Kratkoročni depoziti	0,10%-0,75%
Dugoročni depoziti	0,75%-1,75%

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite fizičkih lica u toku 2017. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Depoziti po viđenju	

Oročeni depoziti u EUR:

- od 1 - 3 mjeseci	0,10%
- od 3 – 6 mjeseci	0,50%
- od 7-12 mjeseci	0,75%
- od 13 do 24 mjeseca	1,25%
- od 24 do 36 mjeseci	1,75%

Oročeni depoziti u stranim valutama:

- od 1 – 6	0,10%
- od 9 – 12	0,25%
- od 24 i više	0,50%

4.4 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka. Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospjeću obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva. Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja. Banka je izložena dnevnim zahtjevima za povlačenje sredstava od strane komitenata, koji utiču na raspoloživa novčana sredstva sa tekućih računa i depozita. Banka nema potrebu da održava nivo novčanih sredstva da bi izašla u susret svim potencijalnim zahtjevima, procjenjujući da se minimalni nivo reinvestiranja dospjelih sredstava može sa sigurnošću predvidjeti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.4 Rizik likvidnosti (nastavak)

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza po očekivanom roku dospjeća sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

(U hiljadama EUR)

	<u>Do</u> <u>mjesec</u> <u>dana</u>	<u>Od 1 do</u> <u>3</u> <u>mjesec</u> <u>a</u>	<u>Od 3</u> <u>do 6</u> <u>mjesec</u> <u>i</u>	<u>Od 6 do</u> <u>12</u> <u>mjeseci</u>	<u>Od 1 do</u> <u>5</u> <u>godina</u>	<u>Preko 5</u> <u>godina</u>	<u>Ukupno</u>
Finansijska sredstva							
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	100.238	-	-	-	7.808	-	108.046
Kredit i potraživanja od banaka	25.344	466	-	-	260	-	26.070
Kredit i potraživanja od klijenata	672	1.200	3.884	13.824	18.822	23.496	61.898
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	8.795	-	-	-	-	-	8.795
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	-	13.305	-	13.305
Ostala finansijska potraživanja	-	948	-	92	115	409	1.564
	135.049	2.614	3.884	13.916	40.310	23.905	219.678
Finansijske obaveze							
Depoziti banaka	206	-	-	-	-	-	206
Depoziti klijenata	34.632	8.869	9.153	28.056	118.617	7.908	207.235
Pozajmljena sredstva od banaka	9	-	-	-	-	-	9
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	49	244	198	1.191	4.043	2.055	7.780
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	84	-	-	-	-	84
Subordinisani dug	-	-	-	-	-	2.997	2.997
	34.896	9.197	9.351	29.247	122.660	12.960	218.311
Ročna neusklađenost							
- 31. decembra 2017. godine	100.153	(6.583)	(5.467)	(15.331)	(82.350)	10.945	1.367
Kumulativni Gap	100.153	93.570	88.103	72.772	(9.578)	1.367	346.387
% od ukupnog izvora sredstava	45,9%	42,9%	40,4%	33,4%	(4,4%)	0,6%	-
- 31. decembra 2016. godine	(26.979)	6.094	3.450	2.614	14.900	1.758	1.837
Kumulativni Gap	(26.979)	(20.885)	(17.435)	(14.821)	79	1.837	(78.204)
% od ukupnog izvora sredstava	(25,4%)	(19,7%)	(16,4%)	(14,7%)	(0,6%)	1,0%	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine**4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.4 Rizik likvidnosti (nastavak)****4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)**

Struktura sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine ukazuje na postojanje ročne neusaglašenosti preostalog perioda dospjeća sredstava i obaveza u okviru ročnosti od 16 dana do preko 5 godina. Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava.

Nastali negativni GAP-ovi su dominantno posljedica neusklađenosti, koji su uzrokovani visokim nivoom depozita po viđenju s jedne strane, a odobrenih kredita i kupljenih hartija od vrijednosti na duže vremenske rokove, s druge strane. Banka je spremna da preuzme rizik ove neusklađenosti isključivo zahvaljujući činjenici da za sve hartije od vrijednosti koje ima u portfoliju postoji razvijeno sekundarno tržište, te samim tim kupljene hartije od vrijednosti imaju tretman sekundarne rezerve likvidnosti. U prošlosti, Banka nije imala negativne odlive navedenih depozita u kratkim vremenskim intervalima. Takođe, Banka je, na osnovu iskustvene metode u 2017. godini, razvila Metodologiju za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju, odnosno vršila je adekvatniji preraspored depozita po vidjenju, po kojoj kumulativni GAP pokriva sve negativne GAP-ove u ostalim vremenskim intervalima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.4 Rizik likvidnosti (nastavak)

4.4.2. Ročnost finansijskih obaveza prema preostalom roku dospijeća (nediskontovani tokovi gotovine)

(U hiljadama EUR)

	Po viđenj u	Do 1 Mjese ca	Od 1 do 3 mjesec a	Od 3 do 12 mjesec i	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godin a	Ukupn o
31. decembar 2017. godine FINANSIJSKE OBAVEZE							
Pozajmljena sredstva od banaka	9	-	-	-	-	-	9
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	49	-	244	1.387	4.043	2.057	7.780
Depoziti banaka	206	-	-	-	-	-	206
Depoziti klijenata	18.924	17.608	8.994	36.909	116.892	7.908	207.235
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	-	84	-	-	-	84
Subordinisani dug	-	-	-	-	-	2.997	2.997
	19.188	17.608	9.322	38.296	120.935	12.962	218.311

(U hiljadama EUR)

	Po viđenj u	Do 1 Mjesec a	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjesec i	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2016. godine FINANSIJSKE OBAVEZE							
Pozajmljena sredstva od banaka	8	-	-	-	-	-	8
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	67	-	304	950	4.282	1.287	6.890
Depoziti klijenata	56.261	557	199	8.253	29.041	3.861	98.172
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	-	-	757	-	-	757
Subordinisani dug	-	-	-	-	1.002	-	1.002
	56.336	557	503	9.960	34.325	5.148	106.829

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		(U hiljadama EUR) Fer vrijednost	
	2017.	2016.	2017.	2016.
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	108.046	14.309	108.046	14.309
Kredit i potraživanja od banaka	26.070	17.875	26.070	17.875
Kredit i potraživanja od klijenata	61.898	62.335	61.898	62.335
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	13.305	10.132	13.305	10.132
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	8.795	1.750	8.795	1.750
Investicije u zavisna preduzeća	580	730	580	730
Ostala finansijska potraživanja	1.564	751	1.564	751
Ukupna sredstva	220.258	107.882	220.258	107.882
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka	206	-	206	-
Depoziti klijenata	207.235	98.172	207.235	98.172
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	7.780	6.890	7.780	6.890
Pozajmljena sredstva od banaka	9	8	9	8
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	84	757	84	757
Subordinisani dug	2.997	1.002	2.997	1.002
Ukupna obaveze	218.311	106.829	218.311	106.829

Ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene fer vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata za koje se može utvrditi ovakva vrijednost primijenjeni su sljedeći metodi i pretpostavke:

a) Kredit i potraživanja od banaka

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate.

Fer vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonocnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

b) Kredit i potraživanja od klijenata

U cilju utvrđivanja fer vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Rukovodstvo Banke smatra da kamatne stope Banke ne odstupaju značajno od preovlađujućih tržišnih kamatnih stopa u bankarskom sektoru Crne Gore, te shodno tome fer vrijednost kredita

klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

c) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju vrednuju se po fer vrijednosti na osnovu tržišnih cijena. Na dan 31. decembra 2017. godine, tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne. Odnose se na obveznice koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore koje dospijevaju 2019, 2020 i 2021. godine.

d) Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijevanja

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijevanja odnose se na državne zapise sa rokom dospijevanja od 182 dana, koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore. S obzirom na ročnost navedenih obaveznica rukovodstva Banke je mišljenja da knjigovodstvena vrijednost ovih finansijskih instrumenata odražava njihovu fer vrijednost na dan bilansa.

e) Investicije u zavisna preduzeća

U cilju utvrđivanja fer vrijednosti Investicija u zavisna preduzeća, rukovodstvo Banke smatra da ne postoje objektivni dokazi o obezvrijeđenju i da knjigovodstvena vrijednost ovih investicija odražava realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe objelodanjivanja fer vrijednosti ovih finansijskih instrumenata.

f) Finansijske obaveze

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospijevanja kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena fer vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava fer vrijednost depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospijevanja dužim od godinu dana.

Fer vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimovana knjigovodstvena vrijednost ovih obaveza na dan izvještavanja.

g) Hijerarhija fer vrijednosti

Računovodstveni propisi važeći u Crnoj Gori zahtijevaju objelodanjivanje mjerenja fer vrijednosti prema sljedećim hijerarhijskim nivoima:

- kotirane cijene (nekorigovane) na aktivnom tržištu za ista sredstva ili iste obaveze (nivo 1);
- informacije, osim kotiranih cijena uključenih u nivo 1, koje su zasnovane na dostupnim tržišnim podacima za sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. cijene) ili indirektno (tj. izvedeni iz cijena) (nivo 2),
- informacije o sredstvu ili obavezi koje nijesu zasnovane na dostupnim tržišnim podacima (nivo 3).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan bilansa stanja. Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se ne trguje na aktivnom tržištu utvrđuje se različitim tehnikama procjene. Banka primjenjuje različite metode i utvrđuje pretpostavke koje se zasnivaju na tržišnim uslovima koji postoje na datum bilansa stanja. Te metode uključuju kotirane tržišne cijene ili kotirane cijene za slične instrumente, te procijenjene diskontovane vrijednosti novčanih tokova.

h) Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka

Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka obuhvataju gotovinu i gotovinske ekvivalente u trezoru banke i na računima kod Centralne banke Crne Gore.

Fer vrijednost ovih finansijskih sredstava je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

i) Ostala finansijska potraživanja

Ostala finansijska potraživanja obuhvataju potraživanja od kupaca, potraživanja iz kartičnog poslovanja, privremene račune i ostala finansijska potraživanja.

Fer vrijednost ovih finansijskih sredstava je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji su vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti, data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	13.305	-	-	13.305
Ukupna sredstva	13.305	-	-	13.305
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	84	-	84
Ukupne obaveze	-	84	-	84
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	10.132	-	-	10.132
Ukupna sredstva	10.132	-	-	10.132
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-	757	-	757
Ukupne obaveze	-	757	-	757

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)

Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata, prema hijerarhiji fer vrijednosti. data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	108.046	-	108.046	108.046
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	26.070	26.070	26.070
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	61.898	61.898	61.898
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	8.795	-	8.795	8.795
Investicije u zavisna preduzeća	-	-	580	580	580
Ostala finansijska potraživanja	-	-	1.564	1.564	1.564
Ukupna sredstva		116.841	90.112	206.953	206.953
Depoziti banaka			206	206	206
Depoziti klijenata			207.235	207.235	207.235
Pozajmljena sredstva od banaka			7.780	7.780	7.780
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata			9	9	9
Subordinisani dug			2.997	2.997	2.997
Ukupne obaveze			218.227	218.227	218.227
31. decembar 2016. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	14.309	-	14.309	14.309
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	17.875	17.875	17.875
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	62.335	62.335	62.335
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	-	1.750	-	1.750	1.750
Investicije u zavisna ppreduzeća	-	-	730	730	730
Ostala finansijska potraživanja	-	-	751	751	751
Ukupna sredstva	-	16.059	81.691	97.750	97.750
Depoziti klijenata	-	-	98.172	98.172	98.172
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	6.890	6.890	6.890
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	8	8	8
Subordinisani dug	-	-	1.002	1.002	1.002
Ukupne obaveze	-	-	106.072	106.072	106.072

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG“, br. 38/11, 55/12 i 82/17). U skladu sa propisima, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore. Sopstvena sredstva Banke sastoje se od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala. Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjeno za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava Banke su:

- 1) uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 2) naplaćene emisije premije;
- 3) rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- 4) rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- 5) neraspoređena dobit iz prethodnih godina;
- 6) iznos dobiti u tekućoj godini, ukoliko je skupština akcionara, donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital Banke.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala Banke su:

- 1) gubitak iz prethodnih godina;
- 2) gubitak iz tekuće godine;
- 3) nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- 4) nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- 5) nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- 6) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- 7) iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Zbir dopunskih elemenata sopstvenih sredstava, umanjeno za zbir odbitnih stavki, predstavlja dopunski kapital Banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital Banke su:

- 1) nominalni iznos uplaćenih povlašćenih kumulativnih akcija;
- 2) naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- 3) iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- 4) subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 5) hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi iz Odluke CBCG o adekvatnosti kapitala;
- 6) revalorizacija rezerve za nepokretnosti u vlasništvu Banke.

Odbitne stavke pri izračunavanju dopunskog kapitala su:

- 1) stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije;
- 2) potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom Banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.6. Upravljanje kapitalom (nastavak)

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa

Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2017. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke iznosi 17,60% (2016. godine: 12,77%). Usaglašenost Banke sa regulatornim pokazateljima je data u Napomeni 28.

4.7. Analize osjetljivosti

4.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	2017. Iznos u stranoj valuti	(U hiljadama EUR) Promjena kursa	
			10%	-10%
Finansijska sredstva				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	108.046	287	29	(29)
Kredit i potraživanja od banaka	26.070	14.951	1.495	(1.495)
Vanbilans - Ugovori o kupovini stranih valuta	7.789	7.789	779	(779)
Ukupno finansijska sredstva i vanbilansna aktiva izložena deviznom riziku	141.905	23.027	2.303	(2.303)
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka	206	-	-	-
Depoziti klijenata	207.235	22.712	2.271	(2.271)
Pozajmljena sredstva od banaka	9	-	-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	7.780	564	56	(56)
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	84	-	-	-
Ukupno finansijske obaveze	215.314	23.276	2.327	(2.327)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2017. godine			(24)	24
- 31. decembar 2016. godine			(52)	52

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.7. Analize osjetljivosti (nastavak)

4.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik) (nastavak)

Na dan 31. decembra 2017. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10%, dobit Banke bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 53 hiljada (31. decembar 2016. godine: dobit bi se smanjila, odnosno povećala za iznos od EUR 52 hiljada). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.7.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa) (nastavak)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR u rasponu od +0.4% p.p. do -0.4% p.p.

	(U hiljadama EUR)		
	Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa		
	2017.	+0.4 b.p. EUR KS	-0.4 b.p. EUR KS
Finansijska sredstva			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	108.046	-	-
Kredit i potraživanja od banaka	26.070	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata	61.898	248	(248)
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	13.305	53	(53)
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea	8.795	35	(35)
Ostala finansijska potraživanja	1.564	-	-
	219.678	336	(336)
Finansijske obaveze			
Depoziti banaka	206	-	-
Depoziti klijenata i banaka	207.235	829	(829)
Pozajmljena sredstva od banaka	9	-	-
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	7.780	31	(31)
Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite	84	-	-
Subordinisani dug	2.997	12	(12)
	218.311	872	(872)
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2017. godine		(536)	536
- 31. decembar 2016. godine		(127)	127

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR za 0,4 p.p. dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od EUR 537 hiljada.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

5. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Depoziti kod:		
- inostranih banaka	11	3
Kreditni:		
- preduzećima	2.455	1.879
- fizičkim licima	448	682
	<u>2.914</u>	<u>2.564</u>
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	459	252
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	125	10
	<u>3.498</u>	<u>2.826</u>
<i>Troškovi obezvređenja po kamatnim potraživanjima</i>	<u>(86)</u>	<u>(47)</u>
	<u>3.412</u>	<u>2.779</u>

b) Rashodi kamata

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Depoziti:		
- državnih organizacija	70	1
- preduzeća	439	486
- fizičkih lica	263	230
	<u>772</u>	<u>718</u>
Kreditni i ostale pozajmice	151	196
	<u>923</u>	<u>913</u>

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I TROŠKOVI REZERVISANJA

a) Troškovi obezvređenja

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Troškovi obezvređenja kredita	245	280
Troškovi obezvređenja investicija u zavisna preduzeća	150	-
	<u>395</u>	<u>280</u>

b) Troškovi rezervisanja

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Neto povećanje/(smanjenje rezervisanja po osnovu:		
- vanbilansne evidencije	3	(2)

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA (nastavak)

c) Promjene na računima ispravke vrijednosti
2017. godina

(U hiljadama EUR)	Kreditni (napomena 15)	Investicije u zavisna preduzeća (napomena 17)	Kamate i ostalo (napomena 15)	Rezervisanja na vanbilansne izloženosti	Ukupno
Stanje na početku godine	726	-	74	11	811
Ispravke vrijednosti u toku godine	245	150	86	3	484
Prenos u vanbilans	(27)	-	(21)	(1)	(49)
Stanje na kraju godine	<u>944</u>	<u>150</u>	<u>139</u>	<u>13</u>	<u>1.246</u>

(U hiljadama EUR)	Kreditni (napomena 15)	Kamate i ostalo (napomena 15)	Rezervisanja na vanbilansne izloženosti	Ukupno
Stanje na početku godine	475	37	10	522
Ispravke vrijednosti u toku godine	280	47	(2)	325
Prenos u vanbilans	(29)	(10)	3	(36)
Stanje na kraju godine	<u>726</u>	<u>74</u>	<u>11</u>	<u>811</u>

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

a) Prihodi od naknada i provizija

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Naknade za usluge plaćanja prema inostranstvu	758	404
Naknada za otvaranje i održavanje računa	141	125
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	177	113
Naknade za usluge platnog prometa i e-banking	113	85
Naknade po kreditima	143	73
Naknade od brokerskih i kastodi poslova	78	-
Naknade po komisionim poslovima	119	-
Naknade po vanbilansnim poslovima	51	51
Ostale naknade i provizije	123	26
	<u>1.703</u>	<u>877</u>

b) Rashodi naknada i provizija

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	617	370
Naknade Centralnoj banci	304	155
Naknade za Visa i Master kartice	122	92
Naknade za usluge međunarodnog platnog prometa	137	52
Naknade za elektronsko bankarstvo	75	47
Ostale naknade	104	45
	<u>1.359</u>	<u>761</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

8. NETO GUBICI OD FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE DRŽE ZA TRGOVINU

Neto gubici od finansijskih instrumenata na dan 31. decembar 2017. godine iznose 27 hiljada eura (31. decembar 2016. godine iznosilo 789 hiljada eura) i nastali su od zarade od ugovorenog Swop posla, kao i svođenja obaveze po Swop poslu na fer vrijednost. Naime, Swop je prikazan u okviru pozicije Derivativne finansijske obaveze kao instrument zaštite kao finansijska obaveza koje se vodi po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Ovaj iznos je fer vrijednost koja predstavlja efekat svođenja ugovorenog kursa u odnosu na datum izvještavanja.

9. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Neto zarade	641	575
Porezi, prirezi i doprinosi na zarade	451	438
Naknade članovima Odbora direktora	116	50
Putni troškovi i dnevnice	32	39
Otpremnine i jubilarne nagrade	3	29
Naknade za povremene poslove	26	27
Obuka zaposlenih	8	4
Ostale neto naknade zaposlenima	9	-
Rezervisanja za penzije	-	2
	1.286	1.164

10. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Troškovi predstavništva	379	206
Održavanje kompjutera i opreme	134	121
Razni troškovi	88	13
Troškovi zakupa	68	88
Članarine i donacije	66	22
Troškovi obezbjeđenja	63	56
Reklamiranje i marketing	57	3
Troškovi komunikacionih mreža	53	57
Intelektualne usluge	40	-
Troškovi električne energije i goriva	39	39
Osiguranje	38	15
Telefon	35	28
Troškovi reprezentacije	30	5
Revizija	29	31
Kancelarijski materijal	13	17
Komunalne usluge	5	5
Sudski troškovi	4	2
Poštarina	2	3
	1.143	711

10a. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Nekretnine, postrojenja i oprema (napomena 18)	171	169
Nematerijalna sredstva (napomena 19)	121	79
	292	248

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

11. OSTALI PRIHODI

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Kapitalni dobitak	-	23
Prihodi od naplate otpisanih kredita	7	15
Ostali vanredni prihodi	-	10
Ispravke iz prethodne godine	165	6
Prihodi od zakupa	4	3
	176	57

12. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Obračunati tekući porez	36	45
Obračunati odloženi porez	30	6
	66	51

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	430	375
Troškovi amortizacije u bilansu uspjeha	292	248
Troškovi amortizacije za poreske svrhe	(502)	(407)
Ostalo	30	9
Ukupno	250	225
Kapitalni dobiti	(412)	(502)
Kapitalni gubici	7	-
Gubitak u poreskom bilansu	(155)	(277)
Ukupni kapitalni dobiti tekuće godine – osnovica za obračun poreza	405	502
Iznos poreza za kapitalne dobitke	36	45
Iznos poreza iz poreske prijave	36	45
Efektivna poreska stopa	8%	12%

c) Odloženi porez

Godina nastanka	Godina isteka	U hiljadama EUR
2012	2017	136
2013	2018	277
		413

Odložena poreska sredstva po osnovu poreskih gubitaka iz ranijih godina nisu priznata.

Ukalkulisan je iznos odloženog poreza od EUR 30 hiljada i to kao 9% na razliku između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i poreske osnovice osnovnih sredstava nastale kao posledica razlike obračunate računovodstvene i poreske amortizacije osnovnih sredstava za 2017. godinu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Gotovina u blagajni:		
- u EUR	82	24
- u stranoj valuti	1	1
Gotovina u trezoru:		
- u EUR	4.504	250
- u stranoj valuti	286	92
Gotovina u bankomatima	-	127
Žiro račun	89.012	6.391
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	14.161	7.424
	108.046	14.309

Obavezna rezerva sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine izdvojena je u skladu sa Odlukom Centralne banke Crne Gore o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG” 35/11, 22/12, 61/12 i 57/13, 52/14, 7/15 i 70/17) (u daljem tekstu: Odluka), koja propisuje da banke izdvajaju obaveznu rezervu primjenom stope od:

- 7,5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana i
- 6,5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti (za potrebe sastavljanja Pojedinačnog iskaza o tokovima gotovine)

U hiljadama EUR	2017.	2016.
Gotovina u blagajni		
- u EUR	82	24
- u stranoj valuti	1	1
Gotovina u trezoru		
- u EUR	4.504	250
- u stranoj valuti	286	92
Gotovina u bankomatima	-	127
Žiro račun	89.012	6.391
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	14.161	7.424
Sredstva kod CDA	-	12
Korespondentni računi kod inostranih banaka	23.425	17.875
Ukupno	131.471	32.196

Obračunatu obaveznu rezervu Banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Do 31. decembra 2017. godine:

- na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, Banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Korespondentni računi i oročena sredva kod inostranih banaka	26.070	17.875
	26.070	17.875

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA (nastavak)

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima izloženost prema jednoj banci u iznosu koji prelazi 25% sopstvenih sredstava (na dan 31. decembar 2016 godine Banka je imala izloženost prema dvije banke i jednoj bankarskog grupi od dva entiteta u iznosu koji prelazi 25% sopstvenih sredstava), što nije u skladu sa članom 58. Zakona o bankama po kome je definisano da izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava. Usaglašenost Banke sa regulatornim pokazateljima je data u Napomeni 28.

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Kredit:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	58.086	56.861
- fizička lica	4.348	5.365
- ostalo - preduzetnici i nevladine organizacije	175	211
- javne službe	-	349
	62.609	62.786
<i>Od toga:</i>		
<i>Kratkoročni krediti:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	7.311	14.087
- fizička lica	58	76
	7.369	14.163
<i>Dugoročni krediti:</i>		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	50.775	42.774
- fizička lica	4.290	5.289
- ostalo - preduzetnici i nevladine organizacije	175	211
- javne službe	-	349
	55.240	48.623
<i>Kamatna potraživanja:</i>		
-kredit	388	403
<i>Vremenska razgraničenja:</i>		
-kamata po kreditima	160	171
-naknade po kreditima	(176)	(225)
	62.981	63.135
<i>Minus:</i>		
Ispravka vrijednosti kredita	(944)	(726)
Ispravka vrijednosti kamata	(139)	(74)
	(1.083)	(800)
	61.898	62.335

Kratkoročni krediti privrednim društvima se najvećim dijelom odobravaju za obrtna sredstva sa rokom od mjesec dana do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobreni na period od 12 do 240 mjeseci i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti hotelijerstva, trgovine, vađenje rude i kamena i energetike, usluga itd.

Kredit stanovištva obuhvataju gotovinske kredite, kredite za stambenu izgradnju, turističke kredite, penzionerske kredite, te mikro kredite, odobrene na period od 12 do 240 mjeseci.

Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim djelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore, i to uglavnom u centralnoj regiji i na primorju.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Koncentracija po djelatnostima ukupno bruto plasiranih kredita komitentima od strane Banke je sljedeća:

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Građevinarstvo	16.427	17.067
Stanovništvo	4.356	5.365
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	7.281	3.938
Saobraćaj i skladištenje	1.284	1.427
Trgovina	5.159	4.368
Prerađivačka industrija	1.654	1.158
Usluge pružanja smještaja i ishrane	13.500	15.891
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	5.000	5.000
Snabdijevanje električnom energijom	158	160
Vađenje rude i kamena	851	1.079
Zdravstvo i socijalna zaštita	931	1.018
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	5.489	5.967
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	99	106
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	135	40
Informisanje i komunikacija	20	29
Ostale uslužne djelatnosti	265	173
	62.609	62.786

16. INVESTICIONE HARTIJE OD VRIJEDNOSTI

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju na dan 31. decembar 2017. godine iznose EUR 13.305 hiljada (31. decembar 2016: godine EUR 10.132 hiljada) i odnose se na euro obveznice koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore emitovanih sa fiksnom kamatnom stopom od 3,875% do 5,75% i rokom dospijeca od maja 2019. godine do marta 2021. godine.

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca

Na dan 31. decembra 2017. godine stanje hartija od vrijednosti koje se drže do dospijeca iznosi EUR 8.795 hiljada (31. decembar 2016: EUR 1.750 hiljada) i odnose se državne zapise sa rokom dospijeca od 182 dana, koje je emitovalo Ministarstvo finansija Crne Gore. Stanje se sastoji iz državnih zapisa kupljenih na aukcijama u periodu od juna 2017. godine sa dospijecem u januaru 2018. godine, sa stopama prinosa od 1% do 1,95%.

17. INVESTICIJE U ZAVISNA PREDUZEĆA

Osnovni kapital društva Universal Capital Development d.o.o. iznosi EUR 580 hiljada (31. decembar 2016: 730 hiljada) i potpunosti je u novčanom obliku.

Banka je tokom 2017. godine izvršila obezvredjenja investicije u zavisno preduzeće u iznosu od EUR 150 hiljada (napomena 6).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Kretanja na nekretninama, opremi i ostalim sredstvima za 2017. godinu i 2016. godinu prikazano je u narednoj tabeli:

(U hiljadama EUR)	Građevinski objekti	Oprema i ostala sredstva	Investicije u toku	Ukupno
<i>Nabavna vrijednost</i>				
Stanje, 1. januar 2016. godine	2.823	1.512	190	4.525
Povećanja	16	13	196	225
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(248)	(248)
Prenosi	-	52	(52)	-
<i>Stanje, 31. decembar 2016. godine</i>	<u>2.839</u>	<u>1.577</u>	<u>86</u>	<u>4.502</u>
Povećanja	-	17	598	615
Prenosi na nematerijalna ulaganja	-	-	(338)	(338)
Prenosi	-	274	(274)	-
<i>Stanje, 31. decembar 2017. godine</i>	<u>2.839</u>	<u>1.868</u>	<u>72</u>	<u>4.779</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>				
Stanje, 1. januar 2016. godine	(23)	(968)	-	(991)
Amortizacija (napomena 10a)	(28)	(141)	-	(169)
Otuđenje i rashodovanje	-	17	-	17
<i>Stanje, 31. decembra 2016.</i>	<u>(51)</u>	<u>(1.092)</u>	<u>-</u>	<u>(1.143)</u>
Amortizacija (napomena 10a)	(28)	(143)	-	(171)
Otuđenje i rashodovanje	-	-	-	-
<i>Stanje, 31. decembar 2017. godine</i>	<u>(79)</u>	<u>(1.235)</u>	<u>-</u>	<u>(1.314)</u>
<i>Sadašnja vrijednost:</i>				
- 31. decembra 2017. godine	<u>2.760</u>	<u>633</u>	<u>72</u>	<u>3.465</u>
- 31. decembra 2016. godine	<u>2.788</u>	<u>485</u>	<u>86</u>	<u>3.359</u>

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Nematerijalna sredstva se najvećim dijelom sastoje iz licenci i softvera. U pregledu koji slijedi prikazana su kretanja na nematerijalnim sredstvima u toku 2017. godine i 2016. godine:

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
<i>Nabavna vrijednost</i>		
Stanje, 1. januar	1.099	851
Prenos sa nekretnina, postrojenja i oprema (napomena 18)	338	248
<i>Stanje, 31. decembra</i>	<u>1.437</u>	<u>1.099</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>		
Stanje, 1. januar	725	646
Amortizacija (napomena 10a)	121	79
	<u>846</u>	<u>725</u>
<i>Neotpisana vrijednost na dan 31. decembra</i>	<u>591</u>	<u>374</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

20. OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

Ostala finansijska potraživanja se odnose na:

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Potraživanje od kupaca	446	513
Potraživanja po kartičnom poslovanju	827	157
Privremeni račun	121	-
Ostala finansijska potraživanja	170	82
	1.564	752

21. OSTALA POSLOVNA POTRAŽIVANJA

Ostala poslovna potraživanja u iznosu od EUR 4.347 hiljada (31. decembar 2016: EUR 4.556 hiljada) najvećim dijelom odnose se na sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja koje Banka ima u svom vlasništvu u iznosu od EUR 4.189 hiljada (31. decembar 2016: EUR 4.278 hiljada). Stečena sredstva evidentiraju se po nižoj od ukupne vrijednosti potraživanja i procijenjene vrijednosti sredstva.

22. DEPOZITI KLIJENATA

(U hiljadama EUR)

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Depoziti po viđenju:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	77.398	33.570
- privredna društva sa većinskim državnim vlasništvom	35	4
- fondovi	393	106
- regulatorne agencije	134	33
- preduzetnici	4	84
- fizička lica	89.771	22.388
- neprofitne organizacije	9	52
- ostali	5.020	24
	172.764	56.261
Kratkoročni depoziti:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	6.636	5.262
- regulatorne agencije	-	100
- fizička lica	327	1.932
	6.963	7.294
Dugoročni depoziti:		
- privredna društva u privatnom vlasništvu	18.424	16.400
- fizička lica	8.876	17.984
	27.300	34.384
Kamate na depozite	208	233
	207.235	98.172

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

23. POZAJMLJENA SREDSTVA OD OSTALIH KLIJENATA

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Evropska investiciona banka	947	1.444
Evidentna kamata	5	76
	952	1.520
Investiciono razvojni fond	6.263	4.785
	6.263	4.785
Wellrock Ventures Limited	564	584
Evidentna kamata	1	1
	565	585
Ukupno	7.780	6.890

Obaveze po uzetim kreditima i pozajmicama sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu EUR 952 hiljada (31. decemabr 2016: EUR 1.520 hiljada) odnose se na obaveze prema Evropskoj investicionoj banci po osnovu uzetog kredita za finansiranje malih i srednjih preduzeća. Kamatna stopa po uzetim kreditima kod EIB-a kreće se od 2,19% do 3,66%. Rok dospijeća je od 7 do 11 godina. Po navedenim kreditima Banka nema obavezu ispunjenja finansijskih pokazatelja.

Na dan 31. decembra 2017. godine, obaveze po uzetim kreditima i pozajmicama u iznosu od EUR 6,263 hiljada (31. decembar 2016: EUR 4.785 hiljada) odnose se na obaveze prema Investiciono razvojnem fondu Crne Gore po osnovu više dugoročnih kredita. Kamatna stopa po uzetim kreditima kreće se od 1% do 4%. Rok dospijeća je od 3 do 10 godina. Po navedenim kreditima Banka nema obavezu ispunjenja finansijskih pokazatelja.

Obaveze po uzetoj pozajmici sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu od EUR 565 hiljade odnose se na obaveze prema firmi Wellrock Ventures Limited sa rokom dospijeća do 31. marta 2020. godine sa kamatom u visini od 0,1% na godišnjem nivou.

Dospijeće po godinama prikazano je u sljedećim tabelama:

Evropska investiciona banka:

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Do 1 godine	346	497
Do 2 godine	320	346
Do 3 godine	219	320
Do 4 godine	62	219
Do 5 godina	-	62
	947	1.444

Investiciono razvojni fond:

(U hiljadama EUR)	2017.	2016.
Do 1 godine	726	807
Do 2 godine	817	756
Do 3 godine	763	713
Do 4 godine	870	634
Do 5 godina	869	644
Preko 5 godina	2.218	1.231
	6.263	4.785

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

24. DERIVATNE FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE KORISTE KAO INSTRUMENT ZAŠTITE

Banka je u 2017. godini produžila Swop aranžman kod korespondentskih banaka SberBank i Intesa Sanpaolo, Bosna i Hercegovina i tom prilikom je kupljeno EUR 8 miliona i prodato GBP 6,9 miliona na period od mjesec dana, čime se Banka zaštitila od fluktuacije kursa EUR/GBP. Raspoloživa sredstva u EUR banka je uložila u dužničke obveznice koje dospijevaju 2021. godine do kada će se navedeni Swap poslovi i produžavati.

Swop je klasifikovan kao finansijska obaveza koja se vodi po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha u okviru pozicije Derivatne finansijske obaveze koje se koriste kao instrument zaštite i na dan 31. decembar 2017. godine iznose 84 hiljada EUR neto (31. decemabr 2016: iznos EUR 757 hiljade), dok se efekat svođenja ugovorenog kursa u odnosu na datum izvještavanja evidentira u bilansu uspjeha kroz neto gubitke od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu (napomena 8).

25. OSTALE OBAVEZE

(U hiljadama EUR)	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Obaveze prema dobavljačima	117	45
Uplate za osnivački kapital	11	11
Primljeni avansi	103	42
Obaveze po kastodi poslovima	388	-
Obaveze po brokerskim poslovima	55	10
Privremeni račun	46	126
Ostale obaveze	6	4
	727	238

26. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2017. godine dio subordinisanog duga Banke u iznosu od od EUR 1.001 hiljade (31. decembar 2016.: EUR 1.002 hiljade) se odnosi se na sredstva dobijena od SDS Management DMCC, gdje je jedan iznos od EUR 751 hiljada, sa kamatnom stopom od 0,05% i rokom dospijeća 24. avgust 2023. godine i drugi iznos od EUR 250 hiljada sa kamatnom stopom 0,05% i rokom dospijeća 03. jun 2023. godine (preuzet od NER Holdinga LTD na osnovu Ugovora o ustupanju potraživanja).

Na Skupštini akcionara Banke, održanoj 14. avgusta 2017. godine donijeta je Odluka o emisiji zamjenljivih obveznica unaprijed poznatom kupcu SDS Management DCC Dubai u ukupnom iznosu od EUR 2.000 hiljade. Na osnovu rješenja Komisije za hartije od vrijednosti od 27. oktobra 2017. godine Banka je uspješno izvršila emisiju zamjenljivih obveznica u iznosu od EUR 2.000 hiljade sa rokom dospijeća od 5 godina i 6 mjeseci i sa prinosom po fiksnoj kamatnoj stopi od 1% na godišnjem nivou. Na dan 31. decembra 2017. godine stanje ovih obveznica iznosi EUR 1.996 hiljada koje predstavljaju drugi dio ukupnog subordinisanog duga koji na dan 31. decembar 2017. godine iznosi ukupno EUR 2.997 hiljada (31. decembar 2016. godine: EUR 1.002 hiljade).

27. AKCIJSKI KAPITAL

Na dan 31. decembra 2017. godine akcijski kapital Banke čini 16.002 hiljada običnih akcija (31. decembra 2016: godine 16.002 običnih akcija), pojedinačne nominalne vrijednosti EUR 0,50605821(31. decembra 2016: pojedinačne nominane vrijednosti EUR 1,00)

Zakon o bankama („Sl. list CG“ br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) je definisao minimalni iznos novčanog kapitala banke u vrijednosti od EUR 5 miliona.

Banka je, na Skupštini akcionara, održanoj 03. marta 2017. godine (broj 1631/17-3) donijela Odluku o smanjenju akcijskog kapitala smanjenjem nominalne vrijednosti akcija radi pokrivanja akumuliranog gubitka banke u iznosu od EUR 7.904 hiljada. Na dan 31. decembar 2017. godine osnovni kapital banke iznosi EUR 8.098 hiljada (31. decembra 2016: EUR 16.002 hiljade).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

27. AKCIJSKI KAPITAL (nastavak)

Vlasnička struktura Banke na dan 31. decembra 2017. godine i 2016. godine je sljedeća:

Naziv akcionara	2017. (U hiljadama EUR)			2016. (U hiljadama EUR)		
	Broj akcija	% učešća	Broj akcija	% učešća	Broj akcija	% učešća
Sigma Delta Holdings	10.067	62,91%	8.663	54,13%	8.663	54,13%
Ner Holding LTD	3.131	19,57%	3.986	24,90%	3.986	24,90%
Sigma Delta Investments	2.288	14,30%	2.288	14,30%	2.288	14,30%
UCB-zbirni kastodi račun br.1	-	-	550	3,44%	550	3,44%
Pairaktaridis Emmanouil	455	2,84%	455	2,84%	455	2,84%
Seriatos Gerasimos	20	0,12%	20	0,12%	20	0,12%
Ostali	41	0,25%	40	0,25%	40	0,25%
	16.002	100.00%	16.002	100.00%	16.002	100.00%

28. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore.

(u hiljadama EUR)	Ostvareni pokazatelji poslovanja	
	2017.	2016.
Osnovni kapital (minimalni iznos EUR 5 miliona)	8.098	16.002
Sopstvena sredstva Banke (minimalni iznos EUR 5 miliona)	9.193	6.144
Koeficijent solventnosti (minimalni iznos 10%)	17,60%	12,77%
Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra (minimalni koeficijent 0,9)	2,29%	1,64%
Dekadni koeficijent likvidnosti za dekadu koja se završava na dan 31. decembra (minimalni koeficijent 1)	2,24%	1,69%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (limit 25% sopstvenih sredstava Banke)	34,21%	53,17%
Zbir velikih izloženosti (limit 800% sopstvenih sredstava Banke)	392,82%	476,39%
Ukupna izloženost prema licima povezanim s Bankom (limit 200% sopstvenih sredstava Banke)	9,76%	15,40%
Ukupna izloženost prema zaposlenom u Banci (limit 1% sopstvenih sredstava Banke)	0,61%	0,94%
Ukupna izloženost prema licu koje je član odbora direktora, odbora za reviziju ili izvršni direktor (limit 2% sopstvenih sredstava Banke)	0,12%	0,11%
Ukupna izloženost prema akcionarima koji imaju kvalifikovano učešće u banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tih akcionara (limit 20% sopstvenih sredstava Banke)	5,70%	8,27%
Ukupna izloženost prema akcionaru koji nema kvalifikovano učešće u Banci, uključujući i izloženost prema pravnim licima koja su pod kontrolom tog akcionara (limit 10% sopstvenih sredstava Banke)	0,15%	0,31%

Na dan 31. decembra 2017. godine Banka ima izloženost prema jednom licu ili grupi povezanih lica u iznosu koji prelazi 25% sopstvenih sredstava, što nije u skladu sa članom 58.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

28. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG (nastavak)

Zakona o bankama po kome je definisano da izloženost prema jednom ili grupi povezanih lica ne smije biti veća od 25% sopstvenih sredstava.

Banka je u 2017. godini uložila značajne napore da deponovanjem sredstava kod većeg broja banaka, kao i prenosom sredstava na žiro račun u zemlji, smanji nivo izloženosti prema jednom licu ili grupi povezanih lica sa 53,17% koliko je iznosilo na 31. decembar 2016. godine na 34,21% prema jednom pravnom licu na 31. decembar 2017. godine.

29. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
Neopozive obaveze za davanje kredita	14.534	1.114
Neopozivi dokumentarni akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu	94	20
Izdane plative garancije	2.644	2.997
Vanbilansna evidencija koja se klasifikuje (bruto)	17.272	4.131
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj evidenciji	(16)	(9)
Vanbilansna evidencija koja se klasifikuje (neto)	17.256	4.122
Terminska prodaja deviza	(84)	(757)
Ostala vanbilansna evidencija banke – kastodi poslovi	24.407	3.384
Kolateral po osnovu potraživanja	87.645	91.300
Vanbilansna evidencija koja se ne klasifikuje	111.968	93.927
Ukupna vanbilansna evidencija (bruto)	129.240	98.058
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj evidenciji	(16)	(9)
Ukupna vanbilansna evidencija (neto)	129.223	98.049

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2017. godine

30. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, br. 44/10, 40/11 i br. 73/17) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke, imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Odboru direktora ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način. U skladu sa Zakonom o bankama, transakcije sa povezanim licima su prikazane u narednim tabelama:

(U hiljadama EUR)

	31. decembar 2017.	31. decembar 2016.
<i>Kredit i potraživanja</i>		
-fizička lica	480	481
-pravna lica:		
-Monte Rock d.o.o. Podgorica	15.000	15.000
-Adriatic Properties d.o.o Budva	10.000	12.507
-Golden Estate d.o.o Podgorica	4.400	4.400
-Maestral Hotels and Casinos d.o.o. Budva	6.322	2.600
-SDS Management DMCC Dubai	393	850
-Epidaurus Hoteli d.o.o. Zagreb	-	398
-Nova Pobjeda d.o.o Podgorica	55	4
-Adriatic Yachting Servises d.o.o. Budva	10	-
-Portal Press d.o.o. Podgorica	8	-
-Media-Nea d.o.o. Podgorica	1	-
<i>Ukupno krediti i potraživanja</i>	36.669	36.240
<i>Depoziti:</i>		
-fizička lica	4.338	313
-pravna lica:		
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	82	3.478
-SDS Management DMCC Dubai	13.483	3.232
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	655	1.404
-Peneseda d.o.o. Podgorica	12	672
-Maestral Hotels and Casinos d.o.o. Budva	38	432
-Monte Rock d.o.o. Podgorica	2.426	255
-Sigma Delta Holdings d.o.o. Podgorica	82	87
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	52	79
-Adriatic Yachting services d.o.o. Budva	101	41
-Sigma Delta Investments d.o.o. Podgorica	33	38
-Universal Capital Development	2	25
-First Financial Holdings d.o.o. Podgorica	2	15
-Epidaurus hotel d.o.o. Zagreb	5	6
-Vires d.o.o. Podgorica	183	-
- Adriatic Procurement d.o.o. Budva	46	-
-Novine d.o.o. Podgorica	10	-
-Portal Press d.o.o. Podgorica	9	-
-Dnevne novine d.o.o. Podgorica	5	-
-Media – Nea d.o.o. Podgorica	1	-
<i>Ukupno depoziti</i>	21.565	10.077
<i>Kredit i (Depoziti), neto</i>	15.104	26.163
<i>Ostala potraživanja:</i>		
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	409	444
	409	444
<i>Prihodi od kamata:</i>		
-fizička lica	15	19
-pravna lica:		
-Monte Rock d.o.o. Podgorica	591	591
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	249	140
-SDS management DMCC Dubai	45	20
-Maestral Hotels and Casinos d.o.o. Budva	137	11
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	87	10
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	1	-
	1.125	791

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

30. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi od naknada:

-pravna lica:		
-Adriatic Properties d.o.o. Budva	64	5
-Monte Rock d.o.o. Podgorica	6	5
-Epidaurus hotel d.o.o. Zagreb	-	3
-Maestral Hotels and Casinos d.o.o. Budva	85	2
-SDS Management DMCC Dubai	13	-
-Golden Estate d.o.o. Podgorica	5	-
-Adriatic Yachting Servises d.o.o. Budva	1	-
-Portal Press d.o.o. Podgorica	1	-
-Nova Pobjeda d.o.o. Podgorica	4	-
-Novine d.o.o. Podgorica	1	-
-Adriatic Procurement d.o.o. Budva	1	-
-Vires d.o.o. Podgorica	1	-
	<u>182</u>	<u>15</u>

Ukupno prihodi

1.307   806

Rashodi od kamata i naknada:

-fizička lica:	1	-
-SDS Menagement DMCC Dubai	3	1

Ukupno rashodi

4   1

Neto prihodi

1.303   805

Naknade menadžmentu i Odboru direktora po osnovu bruto zarada i naknada u 2017. godini iznose EUR 282 hiljada (2016: EUR 143 hiljada).

31. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2017. godine protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni pravnog sektora Banke, ukupna vrijednost sporova protiv Banke na dan 31. decembra 2017. godine iznosi EUR 395 hiljada (2016: EUR 867 hiljada).

Banka vrši rezervisanje kada postoji velika vjerovatnoća za odliv sredstava po osnovu sudskog spora. Na dan 31. decembar 2017. godine Banka smatra da neće biti negativnog ishoda po osnovu sudskih sporova tako da nije vršila rezervisanja po ovom osnovu.

Pored navedenog, Banka vodi i više postupaka protiv pravnih i fizičkih lica radi naplate potraživanja u ukupnom iznosu od EUR 1.460 hiljada (2016: EUR 1.960 hiljada).

32. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2017. i 2016. godine bili su:

	<u>31. decembar</u> <u>2017.</u>	<u>31. decembar</u> <u>2016.</u>
USD	0,8338	0,9486
CHF	0,8545	0,9311
GBP	1,1271	1,1679

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

33.1. Prva primjena MSFI 9 Finansijski instrumenti

Banka će primjeniti MSFI 9 Finansijski instrumenti objavljen jula 2014. godine, inicijalno počevši od 1. januara 2018. godine.

MSFI 9 "Finansijski instrumenti" zamjenjuje MRS 39 "Finansijski instrumenti: priznavanje i odmeravanje" za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine. Ovaj standard sadrži izmjene zahtjeva koji se odnose na priznavanje i mjerenje, obezvređenje, prestanak priznavanja i računovodstvo hedžinga.

Banka je analizirala procijenjeni uticaj primjene MSFI 9 kao što je u nastavku navedeno.

Klasifikacija i mjerenje

MSFI 9 sadrži novu klasifikaciju i pristup vrednovanju finansijskih sredstava koji reflektuje poslovni model za upravljanje sredstvima i karakteristike tokova gotovine finansijskih sredstava.

U skladu sa MSFI 9, finansijska sredstva će se klasifikovati u sledeće četiri kategorije:

- Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti (AC),
- Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali rezultat (FVOCI),
- Finansijska sredstva koja se obavezno vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (obavezno po FVTPL) i
- Finansijska sredstva koja se opciono vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (opciono po FVTPL).

Finansijska sredstva će se vrednovati po amortizovanoj vrijednosti ako su ispunjena oba sledeća uslova i sredstva nisu označena kao FVTPL:

- Cilj poslovnog modela za upravljanje sredstvima je naplata ugovorenih tokova gotovine;
- Ugovoreni uslovi pružaju osnov za naplatu na određene datume tokova gotovine koji su isključivo naplata glavnice i kamate na preostalu glavicu.

Finansijsko sredstvo se klasifikuje kao FVOCI, ako pripada poslovnom modelu čiji ciljevi su i naplata ugovorenih tokova gotovine i prodaja finansijskih sredstava; i ugovoreni uslovi finansijskog sredstva daju pravo na naplatu tokova gotovine na određene datume, pri čemu se tokovi gotovine odnose isključivo na naplatu glavnice i kamate na preostali dio glavnice.

Sva druga finansijska sredstva – t.j. finansijska sredstva koja ne ispunjavaju kriterijume klasifikacije koja podrazumevaju naknadno vrednovanje po amortizovanoj vrijednosti ili FVOCI se klasifikuju kao finansijska sredstva koja se naknadno vrednuju po fer vrijednosti, uz priznavanje promjene fer vrijednosti u bilansu uspjeha. Dodatno, Banka ima opciju da prilikom inicijalnog priznavanja finansijskog sredstva neopozivo opredijeli to finansijsko sredstvo kao FVTPL, ako to eliminiše ili značajno umanjuje nekonzistentnost prilikom vrednovanja i priznavanja – t.j. "računovodstveno neslaganje" – koje bi u suprotnom nastalo usled vrednovanja sredstava i obaveza, odnosno priznavanje dobitaka i gubitaka, na drugoj osnovi.

Finansijsko sredstvo će se klasifikovati u jednu od naprijed navedenih kategorija pri inicijalnom priznavanju.

Izvršene su preliminarne analize poslovnih modela i ugovorenih gotovinskih tokova u značajnim portfolijima Banke sa ciljem da se po segmentima proizvoda odrede oni finansijski instrumenti koji bi se mjerili po amortizovanom trošku, po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ili po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Obezvređenje

Merenje očekivanih kreditnih gubitaka podrazumeva utvrđivanje nepristrasne i verovatnoćom ponderisane vrijednosti kroz analizu niza mogućih ishoda, koja uključuje vremensku vrijednost novca, a zasnovana je na razumnim i dokumentovanim informacijama o prošlim događajima,

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
31. decembar 2017. godine

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA (nastavak)

33.1. Prva primjena MSFI 9 Finansijski instrumenti (nastavak)

trenutnim uslovima i budućim ekonomskim uslovima, koje su dostupne uz prihvatljive troškove i napore na datum izvještavanja.

MSFI 9 propisuje trostepeni model obezvređenja na osnovu promjena kreditnog kvaliteta u odnosu na inicijalno priznavanje. Ovaj model zahtijeva da se finansijski instrument koji nije obezvrijeđen prilikom inicijalnog priznavanja klasifikuje u Nivo (dalje u tekstu: nivo) 1 i da mu se stalno prati kreditni rizik. Ako se identifikuje značajno povećanje kreditnog rizika u odnosu na inicijalno priznavanje, finansijski instrument se premješta u Nivo 2, ali se još ne smatra obezvređenim. Ako je finansijski instrument obezvrijeđen, onda se premešta u Nivo 3.

Očekivani kreditni gubici za finansijski instrument u Nivo 1 obračunavaju se u iznosu koji je jednak dijelu očekivanih životnih kreditnih gubitaka, koji mogu rezultovati default-om u narednih 12 meseci. Očekivani kreditni gubici za finansijski instrument u Nivou 2 ili 3 se obračunavaju na osnovu očekivanih kreditnih gubitaka tokom cijelog perioda trajanja finansijskog instrumenta, odnosno njegovog životnog vijeka. Prema MSFI 9 prilikom mjerenja očekivanih kreditnih gubitaka potrebno je razmotriti informacije koje se odnose na budućnost. Kupljeni ili plasirani kreditno-bezvređeni finansijski instrumenti predstavljaju ona finansijska sredstva koja su kreditno-bezvređena prilikom inicijalnog priznavanja i njihov očekivani kreditni gubitak se uvijek obračunava na bazi očekivanih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta (Nivo 3).

Banka je izvršila preliminarnu procjenu uticaja prve primjene MSFI 9 na ispravke vrijednosti finansijskih instrumenata, ali sledeće treba da bude uzeto u obzir:

- Novi standard zahtijeva da Banka revidira svoje računovodstvene procese i interne kontrole, a te promjene su u postupku sprovođenja;
- Na osnovu gap analiza i promjena u metodologiji, definisana su glavna načela IT rešenja za implementaciju MSFI 9. Pripremljene su preliminarne specifikacije i proces implementacija je i dalje u toku;
- Banka je u toku testiranja i vrednovanja kontrola nad novim IT sistemskim rešenjima;
- Sistemi i odnose kontrole, uspostavljene u skladu sa novim zahtjevima, nisu bile operativne tokom cijelog izveštajnog perioda;
- Nove računovodstvene politike, pretpostavke, prosuđivanja i tehnike vrednovanja u upotrebi su predmet daljih promjena do trenutka okončanja implementacije.

- 33.2.** Banka planira emisiju suobrdiniranih obveznica u iznosu od EUR 2.000 hiljada sa rokom dospelosti od 5 godina i 6 mjeseci., koje imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 1% na godišnjem nivou. Emisijom ovih obveznica Banka će povećati Tier 2 - dopunski kapital i koeficijent solventnosti.

Osim gore navedenog događaja, Rukovodstvo Banke smatra da nema drugih značajnih događaja nakon datuma izvještavanja koji bi uticali na pojedinačne finansijske iskaze za 2017. godinu.